

СТАНОВИЩЕ

От проф. Стефания Иванова Беломъжева-Димитрова, д-р,
член на научно жури за придобиване на ОНС „Доктор”,
определено с Ректорска заповед № 1483 от 03.07.2026 г. на Ректора на
Югозападния университет „Неофит Рилски“

Тема на дисертационния труд: *„Психофизическият профил на учителя по
физическо възпитание и спорт като фактор за повишаване
ефективността на учебния процес”*

Област на висшето образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по...

Докторска програма: „Теория и методика на физическото възпитание и
спорта“

Образователно звено: катедра „Социална педагогика и теория и методика
на физическото възпитание“ към Педагогическия факултет на
Югозападния университет „Неофит Рилски“

Докторант: Николай Ангелов Първанов

Научен ръководител: доц. Даниела Томова, д-р

**I. Данни за докторанта, докторантурата, дисертацията,
автореферата и публикациите**

I.1. Данни за докторанта

Николай Ангелов Първанов завършва с отличие бакалавърска степен по „Педагогика на обучението по физическо възпитание и спорт“ към Педагогическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“. Той придобива магистърска степен първо в Югозападния университет в специалност „Спорна анимация“, а по-късно и в Национална Спортна Академия в специалност „Спорт за високи спортни постижения – кондиционна подготовка“. От 2018 година е зачислен в редовна докторантура в докторска програма „Теория и методика на физическото

възпитание и спорта“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Впечатление правят спортните успехи на докторанта, първо като състезател, а по-късно и като треньор. Наред с многото национални отличия от състезания по лека атлетика, той печели и медали от международни прояви, като най-успешна за него състезателна година може да бъде определена 2017-та, през която докторантът печели шампионската титла на България на 1500 m и е вицешампион на 800 m за мъже в град Велико Търново. От международните му успехи трябва да споменем VI-тото място на 1500 m на купа Европа – 1-ва лига, Вааса, Финландия и бронзовия медал на 1500 m от Балканиадата в Нови Пазар, Сърбия.

Николай Първанов работи като треньор и кондиционен треньор като подготвя изявени млади български спортисти. Това са Никола Николов (таекуон-до ITF), който през 2019 в Пловдив, България става Световен шампион на специална техника индивидуално и отборно; Анастасия Пейчева (триатлон), ДЮШ Пирин Благоевград, ДЮШ ХЛАПЕТАТА Благоевград, Баскетболен клуб Пирин Благоевград.

Натрупаният професионален опит от докторанта, като състезател, треньор и кондиционен треньор обяснява неговия интерес към личността на педагога и в частност психофизическият профил на учителя – спортен педагог.

I.2. Данни за докторантурата

Николай Първанов е зачислен в редовна докторантура на 12.12.2018 г. Той е положил успешно изпитите и е изпълнил изискванията от индивидуалния си учебен план. Отчислен е с право на защита, считано от 13.12.2023 г. С ректорска заповед № 1483 от 03.07.2026 г. на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ е определен съставът на научното жури и трудът е насочен за публична защита. При реализирането на дисертационния труд и изпълнението на нормативните изисквания по процедурата не са регистрирани пропуски и нарушения.

I.3. Данни за дисертацията

Актуалност на проблема

Съвременният начин на живот е свързан с намалена двигателна активност и повишен престой пред екрани и електронни устройства. Това с особена сила важи за учениците, чиято мотивация за физическа активност е ниска. Тези факти налагат учителят по физическо възпитание и спорт да влезе в нова роля - на мотиватор и лидер. Но това не е достатъчно, психическото здраве и емоционалната устойчивост на учителя по физическо възпитание и спорт директно влияят на неговата способност да води качествен учебен процес. За разлика от учителите по теоретични предмети, учителят по физическо възпитание и спорт е подложен на интензивно физическо натоварване успоредно с огромна психическа отговорност за безопасността на учениците. В тази връзка смятам, че темата на дисертационния труд е особено актуална. Повечето съществуващи изследвания разглеждат учениците, а не учителя, а наличните профили на учителите често са базирани на остарели модели и не отразяват динамиката на съвременното училище (дигитализация, приобщаващо образование и агресия сред подрастващите). Създаването на модел на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт е предпоставка за повишаване на ефективността на учебния процес и за разработване на съвременни педагогически стратегии. Представеният дисертационен труд е насочен именно към анализ на взаимовръзките между психофизическите характеристики на учителя по физическо възпитание и спорт като предпоставка за повишаване на ефективността на неговото професионално поведение в образователната среда.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на тема: *„Психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт като фактор за повишаване ефективността на учебния процес”* е с обем 136 страници основен текст, 11 страници литература и 9 страници приложения. Трудът съдържа увод, три основни глави, изводи, приноси, препоръки, използвана литература и приложения. Списъкът на цитираните литературни източници включва 97 заглавия, от които 43 заглавия са на кирилица, а 54 на латиница. Приложенията са 3 на брой, като включват въпросници и анкетни карти,

предназначени за специалистите - действащи учители по физическо възпитание и спорт.

В увода авторът аргументира актуалността на проблема и личната си мотивация за избора на темата на дисертационното изследване.

В първа глава се поставят теоретичните основи на дисертационния труд. Авторът прави исторически преглед на социалната роля на учителя и характеризира съвременния учебен процес по физическо възпитание и спорт. Специално внимание е отделено на психофизическите, личностните и професионалните компетенции на учителя по физическо възпитание и спорт, въз основа на които се конструира специализиран психофизически профил. Изложението свидетелства за висока научна култура, критичен анализ на литературата и способност за извеждане на теоретични обобщения, завършващи с дефинирането на изследователската хипотеза.

Във втора глава са изведени целта и 6 изследователски задачи, които са формулирани коректно и произтичат от направения литературен обзор, междинните обобщения и работната хипотеза. Дефинирани са основните компоненти на психофизическия профил, които да бъдат изследвани, а именно: личностно-психологически компоненти (екстраверсия, невротизъм и психотизъм, равнище на емоционална стабилност, склонност към агресивност, както и особености на темперамента); професионално-мотивационни компоненти (мотивация за професионална дейност, самооценка, отношение към професията, ангажираност към учебния процес и готовност за усъвършенстване); физически компоненти (двигателните качества сила, издръжливост, координация, баланс и бързина); поведенчески прояви в учебна среда (използване на разнообразни методи на преподаване, готовност за демонстрации, активност в комуникацията, начин на организиране на учебните дейности и способност за саморефлексия).

Високо оценявам разработената система от критерии и показатели, която позволява да се проследят основните прояви на ученическата активност и възприеманата ефективност на педагогическото въздействие в четири основни области, които обхващат мотивацията за участие,

поведенческата ангажираност, възприеманата резултатност на учебния процес и психологическата атмосфера в учебната среда. Ценен изследователски инструментариум представлява и разработената система от критерии и показатели за изграждане на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт, включваща личностни, професионално-мотивационни и физически характеристики.

Контингент на изследването са 31 учители по физическо възпитание и спорт, работещи в български училища. Контингентът е сформиран на доброволен принцип и включва преподаватели от двата пола.

За точно и обективно отразяване на поставените задачи се използват теоретико-логичен анализ на литературни източници, анкетен метод на проучване, психодиагностични методи: Въпросник за измерване на агресивността (Buss & Perry, 1992); Личностен въпросник на Айзенк (E.P.Q.); Въпросник за темперамент (Паунов, 2001); двигателни тестове за оценка на физическата дееспособност.

В края на втора глава е описан авторският концептуален модел на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт, който отразява разбирането, че ефективността на учителя не се определя от един отделен фактор, а се формира в резултат от взаимодействието между личностно-психологическите характеристики, професионално-мотивационните особености и физическата дееспособност, което позволява по-точна оценка на професионалния профил и създава основа за целенасочена подготовка и развитие на бъдещите учители по физическо възпитание и спорт.

В трета глава се анализират резултатите от анкетното проучване, психодиагностичните методики и двигателните тестове, като за целта са приложени дескриптивна статистика, корелационен и линеен регресионен анализ. Изборът на тези методи е изцяло съобразен с целта на изследването, характера на събраните емпирични данни и ограниченият обем на извадката. Анализът е насочен към описание на основните показатели, установяване на корелационни връзки между тях и оценка на относителния принос на отделни личностно-психологически и физически

характеристики към самооценката на ефективността на преподаване. Приложената статистическа обработка осигурява надеждна емпирична проверка на изследваните взаимовръзки, гарантирайки пълно съответствие между заявената методология, представените резултати и направените заключения. При интерпретацията на данните коректно се отчита обемът на извадката, поради което изводите се формулират предпазливо и се отнасят основно до изследваната група учители.

Препоръките имат конкретен характер и са насочени към образователните институции.

Стилът на изложение е научен и разбираем. Графичното оформление е на високо ниво, като дисертацията е богато онагледена с фигури, графики и таблици. Цитиранията в текста, както и библиографското описание на използваните източници са коректни като е спазен АРА стил на цитиране.

I.4. Данни за автореферата

Авторефератът представя основните идеи, изследователските резултати, изводите и препоръките, произтичащи от дисертационния труд. Той е с обем от 37 страници и е представен на български и английски език.

I.5. Публикации по темата на дисертационния труд

Авторът е посочил 3 самостоятелни научни публикации, които са по темата на дисертационния труд. С посочените публикации докторантът покрива минималните изисквания според Закона за развитие на академичния състав в Република България.

II. Научни приноси

Научните приноси на дисертационния труд могат да бъдат систематизирани в три основни направления:

Приноси с теоретичен характер

Научно обосноваван е психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт като комплексна и многоизмерна структура, интегрираща личностни, психологически, физически и професионално-поведенчески аспекти и физически показатели в единна професионална перспектива.

Предложен е теоретичен подход за анализ на връзките между психофизическите характеристики на учителя по физическо възпитание и спорт и самооценката на показателите за педагогическа ефективност в учебния процес.

Приноси с методологичен характер

Разработена е концептуална рамка за изследване и оценяване на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт, основана на комплексното разглеждане на личностни, психологически, професионално-мотивационни и физически показатели.

Формулирана е система от критерии и показатели, която обхваща личностни черти, темпераментови особености, склонност към агресия, емоционално-регулативни характеристики, професионално-мотивационни нагласи, физическа дееспособност и поведенчески прояви в учебна среда, като тази система може да се използва като основа за последващи изследвания и за усъвършенстване на професионалната подготовка на учителите по физическо възпитание и спорт.

Приноси, свързани с изследователския инструментариум и емпиричните резултати

Подбран и приложен е комплекс от психодиагностични методики, анкетни инструменти и двигателни тестове, чрез които е осъществено многостранно изследване на психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт. Инструментариумът позволява съпоставяне на личностно-психологически показатели, темпераментови особености, склонност към агресия, физическа дееспособност и възприеманата ефективност на учебния процес.

Установени са статистически значими връзки между отделни личностно-психологически и физически показатели и самооценката на показателите за педагогическа ефективност. Получените резултати разширяват емпиричните данни за психофизическия профил на учителя по физическо възпитание и спорт и показват, че екстраверсията, по-ниските стойности на невротизъм, контролът върху агресивните реакции и отделни

показатели за физическа дееспособност имат значение за възприеманата резултатност на учебния процес.

Резултатите от изследването предлагат реална възможност за оптимизиране на квалификационните дейности, разработване на програми за професионална подкрепа, превенция на синдрома на бърнаут (прегаряне) и стимулиране на активното педагогическо присъствие на преподавателите в часовете по физическо възпитание и спорт. По този начин трудът надхвърля рамките на констативния анализ, поставяйки солидна основа за целенасочени интервенции в образователната практика.

III. Бележки и препоръки

Би било ценно разработката да бъде издадена като книга или монография, за да може да достигне до повече заинтересовани страни.

IV. Заключение

Представеният за разглеждане дисертационен труд на тема: *„Психофизическият профил на учителя по физическо възпитание и спорт като фактор за повишаване ефективността на учебния процес”* е завършено теоретико-експериментално изследване с доказани научни приноси.

На това основание **давам положителна оценка и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Николай Ангелов Първанов образователната и научна степен „доктор”** по професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по..., в област на висше образование: 1. Педагогически науки.

27.05.2026 г.

Изготвил становището:.....

/проф. д-р Стефания Беломъжева-Димитрова/

OPINION

by Prof. Stefaniya Ivanova Belomazheva-Dimitrova, PhD,
member of the scientific jury for the award of the educational and scientific
degree PhD,

Rector's Order No. 1483 of 03.07.2026 of the Rector of the South-West
University "Neofit Rilski"

Topic of the dissertation: *The psychophysical profile of the physical education
and sports teacher as a factor for increasing the effectiveness of the educational
process*

Field of higher education: 1. Pedagogical sciences

Professional field: 1.3. Pedagogy of education in...

Doctoral program: *Theory and methodology of physical education and sports*

Educational unit: Department of *Social pedagogy and theory and methodology
of physical education* at the Faculty of Pedagogy of the South-West University
"Neofit Rilski"

Doctoral student: Nikolay Angelov Parvanov

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Daniela Tomova, PhD

I. Data about the PhD student, the PhD program, the dissertation, the abstract, and the publications

I.1. Data about the PhD student

Nikolay Angelov Parvanov graduated with honors with a bachelor's degree in *Pedagogy of Physical Education and Sports* from the Faculty of Pedagogy at the South-West University "Neofit Rilski". He obtained a master's degree first from the South-West University in *Sports Animation*, and later from the National Sports Academy in *Sport for high sport performance – Conditioning training*. In 2018, he enrolled as a PhD student in the doctoral program *Theory and Methodology of Physical Education and Sport* at the South-West University "Neofit Rilski".

The PhD student's athletic achievements are impressive, first as a competitor and later as a coach. Alongside his numerous national awards from track and field competitions, he has also won medals in international events. His strongest competitive year was 2017, when he won the Bulgarian national championship title in the 1500 meters and became silver medalist in the men's 800 meters in the city of Veliko Tarnovo. Among his international successes, we should mention his 6th place finish in the 1500 meters at the European Cup First League in Vaasa, Finland, and his bronze medal in the 1500 meters at the Balkan Championships in Novi Pazar, Serbia.

Nikolay Parvanov also works as a coach and conditioning coach, training prominent young Bulgarian athletes. These include Nikola Nikolov (ITF Taekwon-Do), who became the individual and team World Champion in special techniques in Plovdiv, Bulgaria, in 2019; Anastasiya Peycheva (triathlon); the youth academy of PFC Pirin Blagoevgrad; the "Hlapetata" youth sports academy in Blagoevgrad; and the Pirin Blagoevgrad Basketball Club.

The professional experience gained by the PhD student as an athlete, coach and conditioning coach explains his interest in the educator's personality, and specifically in the psychophysical profile of the teacher – sports educator.

I.2. Data about the PhD Program

Nikolay Parvanov was enrolled as a full-time PhD student on December 12, 2018. He has successfully passed his exams and fulfilled the requirements of his individual study plan. He completed his doctoral studies with the right to defend his dissertation, effective from December 13, 2023. By Rector's Order No. 1483 dated July 3, 2026, issued by the Rector of the South-West University "Neofit Rilski", the academic jury has been appointed, and the dissertation has been scheduled for a public defense. No omissions or violations have been recorded regarding the preparation of the dissertation and the fulfillment of the regulatory requirements of the procedure.

I.3. Data about the Dissertation

Relevance of the Topic

The modern lifestyle is characterized by reduced physical activity and increased screen time on electronic devices. This is particularly true for students,

whose motivation for physical activity is low. This finding requires physical education and sport teachers to step into a new role - that of a motivator and a leader. However, this is not enough; the mental health and emotional resilience of physical education and sport teachers directly affect their ability to conduct a high-quality educational process. Unlike teachers of theoretical subjects, physical education and sport teachers are subject to intense physical exertion alongside an immense psychological responsibility for student safety. In this regard, I believe that the topic of the dissertation is highly relevant. Most existing research focuses on students rather than the teacher. Furthermore, available teacher profiles are often based on outdated models and do not reflect the dynamics of the modern school (such as digitalization, inclusive education, and youth aggression). The creation of a model for the psychophysical profile of the physical education and sports teacher is a prerequisite for enhancing the efficiency of the educational process and developing contemporary pedagogical strategies. The presented doctoral dissertation focuses precisely on analyzing the interrelationships between the psychophysical characteristics of the physical education and sports teacher as a prerequisite for increasing the effectiveness of their professional behavior in the educational environment.

Characteristics of the Dissertation

The dissertation, titled *The psychophysical profile of the physical education and sports teacher as a factor for increasing the effectiveness of the educational process*, consists of 136 pages of main text, 11 pages of references, and 9 pages of appendices. The work comprises an introduction, three main chapters, conclusions, contributions, recommendations, bibliography, and appendices. The list of cited literature includes 97 titles, of which 43 are in Cyrillic and 54 in Latin script. There are 3 appendices, which include questionnaires and survey forms designed for specialists - practicing physical education and sport teachers.

In the introduction, the author substantiates the relevance of the problem and outlines his personal motivation for selecting the dissertation research topic.

The first chapter establishes the theoretical foundations of the dissertation. The author provides a historical overview of the teacher's social role and characterizes the contemporary educational process in physical education and

sports. Special attention is dedicated to the psychophysical, personal, and professional competencies of the physical education and sports teacher, which serve as the basis for constructing a specialized psychophysical profile. The presentation demonstrates a high level of scholarly competence, a critical analysis of the literature, and the ability to derive theoretical generalizations, culminating in the definition of the research hypothesis.

The second chapter outlines the research objective and six specific tasks, which are correctly formulated and derived from the literature review, intermediate generalizations, and the working hypothesis. It defines the main components of the psychophysical profile to be investigated, namely: personality-psychological components (extraversion, neuroticism, psychoticism, level of emotional stability, tendency toward aggressiveness, and temperamental traits); professional-motivational components (professional motivation, self-esteem, attitude toward the profession, engagement in the educational process, and readiness for self-improvement); physical components (motor abilities such as strength, endurance, coordination, balance, and speed); and behavioral manifestations in the educational environment (use of diverse teaching methods, readiness for demonstrations, communicative activity, organization of learning activities, and the capacity for self-reflection).

I highly appreciate the developed system of criteria and indicators, which allows for tracking the main manifestations of student activity and the perceived effectiveness of pedagogical impact across four primary areas: motivation for participation, behavioral engagement, the perceived effectiveness of the educational process, and the psychological climate in the learning environment. Furthermore, the developed system of criteria and indicators for constructing the psychophysical profile of the physical education and sports teacher - encompassing personal, professional-motivational, and physical characteristics - constitutes a valuable research toolkit.

The research sample comprises 31 physical education and sports teachers employed in Bulgarian schools. The cohort was formed on a voluntary basis and includes educators of both genders. For an accurate and objective investigation of the established tasks, the following methods were used: theoretical-logical

analysis of literature sources, a questionnaire survey method, psychodiagnostic methods - including the Buss & Perry Aggression Questionnaire (1992), the Eysenck Personality Questionnaire (E.P.Q.), and the Temperament Questionnaire (Paunov, 2001) - as well as motor tests for assessing physical capacity.

At the end of the second chapter, the author's original conceptual model of the physical education and sports teacher's psychophysical profile is described. This model reflects the understanding that teacher effectiveness is not determined by a single isolated factor, but is rather formed through the synergy between personality-psychological characteristics, professional-motivational traits, and physical capacity. This holistic approach allows for a more accurate evaluation of the professional profile and establishes a solid foundation for the targeted training and development of future physical education and sports teachers.

The third chapter analyzes the results of the questionnaire survey, psychodiagnostics, and motor tests, utilizing descriptive statistics, correlation analysis, and linear regression analysis. The choice of these methods is aligned with the research objective, the nature of the empirical data, and the limited sample size. The analysis focuses on describing the primary indicators, establishing correlations between them, and evaluating the relative contribution of specific personality-psychological and physical characteristics to the self-assessed effectiveness of teaching. The applied statistical processing provides reliable empirical verification of the studied relationships, guaranteeing full compliance between the stated methodology, the presented results and the conclusions drawn. Given that the data interpretation carefully considers the sample size, the conclusions are stated conservatively and are limited mainly to the investigated group of educators.

The formulated recommendations possess a concrete nature and are oriented toward educational institutions.

The prose maintains a scholarly and comprehensible character. The visual layout is highly professional, as the dissertation is richly supported by figures, graphs, and tables. Both the textual citations and the bibliographic descriptions

of the utilized sources are precise, strictly adhering to the APA referencing standard.

I.4. data about the Dissertation Abstract

The dissertation abstract presents the core concepts, empirical findings, derived conclusions, and practical recommendations of the work. Comprising a total of 37 pages, it is presented in both Bulgarian and English.

I.5. Publications Related to the Dissertation Research

The author has provided 3 independent scientific publications aligned with the subject of the dissertation. Through the specified publications, the PhD candidate fulfills the minimum requirements according to the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act.

II. Scientific contributions

The scientific contributions of the dissertation can be categorized into three main areas:

Theoretical contributions

The psychophysical profile of the physical education and sports teacher is scientifically substantiated as a complex and multidimensional structure, integrating personal, psychological, physical and professional-behavioral aspects and physical indicators into a unified professional perspective.

A theoretical framework has been advanced to analyze the interrelationships between the physical education and sports teacher's psychophysical attributes and their self-evaluation of pedagogical efficiency metrics in the teaching and educational process.

Methodological Contributions

An original conceptual framework has been advanced to study and assess the physical education and sports teacher's psychophysical profile, based on an integrated assessment of personal, psychological, professional-motivational, and physical parameters.

A comprehensive system of criteria and indicators has been established, which integrates personality attributes, temperamental dynamics, aggressive tendencies, emotional-regulatory traits, professional-motivational orientations, physical capacity, and classroom behavioral manifestations. This systematic

approach offers a solid foundation for future empirical studies and the optimization of professional training programs for physical education and sports educators.

Contributions related to research instrumentation and empirical results

A comprehensive set of psychodiagnostics methodologies, questionnaire tools, and motor tests has been selected and implemented, enabling a multifaceted study of the physical education and sports teacher's psychophysical profile. The instrumentation allows for the comparison of personality-psychological indicators, temperamental traits, aggressive tendencies, physical capacity, and self-assessed pedagogical effectiveness.

Statistically significant relationships have been established between specific personality-psychological and physical indicators and the self-assessed pedagogical effectiveness. The obtained results expand the empirical data regarding the psychophysical profile of the physical education and sports teacher, demonstrating that extraversion, lower levels of neuroticism, control over aggressive reactions, and specific indicators of physical capacity are important factors for self-assessed teaching effectiveness.

The research findings offer a genuine opportunity for optimizing qualification activities, developing professional support programs, preventing burnout syndrome, and stimulating the active pedagogical presence of educators in physical education and sports classes. Consequently, the work transcends the boundaries of a purely descriptive analysis, establishing a solid foundation for targeted interventions in educational practice.

III. Notes and Recommendations

It would be highly valuable for this research work to be published as a book or a monograph, enabling it to reach a wider audience of stakeholders.

IV. Conclusion

The presented dissertation titled *The psychophysical profile of the physical education and sports teacher as a factor for increasing the effectiveness of the educational process* constitutes a completed theoretical and experimental study with proven scientific contributions.

On this ground, I give a positive evaluation and propose to the esteemed Scientific Jury to award Nikolay Angelov Parvanov the educational and scientific degree of “Doctor” (PhD) in the professional field: 1.3. Pedagogy of Teaching in..., in the field of higher education: 1. Pedagogical Sciences.

26.08.2026

Authored by:.....

/Prof. Stefaniya Belomazheva-Dimitrova, PhD/